

A terra vai dando froito por si mesma

ANO XXIX • Nº 802 - Do 18 ao 31 de xaneiro de 2010

O decreto da Galicia acomplexada

A foto que fala

Empezando o ano con alegría. Homes búlgaros bailan no río Tundzha a tradicional danza Hor, durante as celebracións do día da Epifanía.

O trasno Liberdade para elixir

Daniel López Muñoz

Último disque disque: xa está quen- tando motores unha destemida or- ganización, creadora de opinión e mobilizadora de vontades, para as próximas eleccións. Son os de “Gali- cia pro Edén”, tomade nota.

“Galicia pro Edén”, conta co respaldo de dous telepredicadores de tenden- cia filo-mormoa new age afincados no Barbanza (ver foto). Defenden a tese do rigor verídico-histórico-fáctico,

calcadiño, do relato da creación da Xénese (dos dous relatos, aínda que se contradigan), con serpe incluída, situando a condena de calquera ver- sión evolucionista ou similar no cen- tro da súa axenda. Explican –é un di- cir- que están a favor da supresión no currículo formativo de calquera insi- nuación ás que denominan “veleida- des darwinistas”. Con tesón e o apoio dun xornal de gran tirada comarcal, o “Curota’s Paradise”, contan con pre- to de 50.000 afervoados seguidores, e están conseguindo ser de gran in- fluencia política nos concellos da bis- barra. Cálculase que, de feito, dadas as estreitas maiorías en certas corpo- racións, decidirán en varias delas se a cousa se decanta por un bipartito ou un goberno do PP e, ademais, co pano de fondo da Deputación en xogo. Organizan macrofestas de disfraces –moi populares pois seica a xente vai disfrazada de xéneseadosvintecinco en versión predicador (ver foto de novo) ou “talcal” (foto non publicada hoxe aquí)-. Puxeron un bus rotula- do “liberdade para Adán e Eva, non a ditadura científica”, recollen adhe- sións e hai quen asegura que xa foron

recibidos por alguén da Consellería de Educación.

E a estratexia que seguen é, nesta al- tura da lexislatura, tan pouco orixinal como eficaz. Mensaxe clara aos par- tidos: votarán a quen inclúa no seu programa electoral o seu “manifesto de mínimos”. Nel esixen o respecto á liberdade dos pais a elixir os contidos da educación dos seus fillos e o des- dobramento das aulas en itinerarios para as ciencias naturais: o “edenís- tico” e o que chaman “simiesco” ou “zoofílico”.

Parece ser que, tras a entrevista co re- presentante da Consellería, avalada por 35.623,5 sinaturas (o decimal, ex- plicaron, corresponde a unha muller preñada), conseguiron unha promesa en firme: organizarase unha consulta aos pais en toda Galicia co rigor acos- tumado e, en función dos resultados, elaborárase un decreto no que se in- troduza o “dereito de elección” dos pais, sen desbotar que, como camiño do medio e saída por fandango repe- nicado, se opte por dar unha terceira elección: que as naturais se impartan en esperanto, que total, mentres haxa TDT, pouco máis ten.

Editorial ○ Xacobeo plural e a linguaxe admonitoria

O ano é santo porque o 25 de xullo cae en domingo, cousa que non acontecerá de novo ata o 2021. E é xacobeo porque o 25 de Xullo, entre outras cousas, é San Xacobe, ou San Iago, Santiago.

Non hai discusión na importancia do acontecemento, nin na xente que mobiliza. Si que a hai, e moita, sobre a súa natureza “esencial” e sobre unha cuestión implícita: a quen pertence?

Se se escoita aos representantes arcebispais, a conclusión é que se trata dun acontecemento de propiedade eclesiástica, o sentido exacto do cal só se acada desde a óptica, a linguaxe, a simbólica e a ortodoxia máis tradicionalista do catolicismo ou, para sermos máis exactos, do seu sector máis conservador, que é, nestes momentos, o hexemónico no pensamento oficial e nos postos xerárquicos da Igrexa. E, desde esa posición “de defensa do patrimonio espiritual e a tradición”, póñense as condicións –dando unha imaxe de penosa impotencia, por outra parte- para deslindar o que é “lexítimo peregrinar desde a fe” e un “folclórico sendeirismo”.

A linguaxe xerárquica é exclusivista. A súa estratexia pastoral é lamentable: é o que, en linguaxe popular, chámase “pasar

polo aro”. E o aro é o do dogma e a lei: o control. E aspectos de mera tradición relixioso-cultural, convértense de contado en norma, cando non en “case dogma”, como a tradición xacobeá e o feito –historicamente ben pouco defendible- da autenticidade do soterramento xacobeo. Así, rara vez hai trazos de “boa nova” para os pobres e para a “humanidade-que-busca” nas declaracións da xerarquía católica desta hora. Sempre hai un fondo –e case sempre unha forma- de reproche, de advertencia, de admonición, ou, directamente, de condena.

O camiño e os seus camiñantes son, porén, unha enorme oportunidade de encontro humano e de oferta de sentido e humanidade. É, xa que logo, unha oportunidade pastoral para redescubrir entre todos e todas un novo rostro de Deus, unha nova linguaxe para expresar o Misterio, unha ocasión para compartir a procura do sentido da vida. Nunca houbo, nin na idade media nin agora, unha ortodoxa pureza no fenómeno xacobeo. É un fenómeno plural, imperfecto, multicolor. É unha confluencia de sensibilidades plurais. Aí radica o seu interese: no que ten de busca, de encontro e apertura.

Rumores de esperanza

Xan Guillén

Hai menos dun mes coñecín unha familia de tolos. Trátase da formada por Xoán Carlos e Maribel e as súas tres fillas. Todos eles son composteláns. A muller é mestra en Cluny e o home odontólogo. Estiveron a falarnos da súa grande tolería consistente en coller nas datas de Nadal do ano pasado e marchar á zona rural da India a colaborar en proxectos de hixiene dental e educación coa ONG Mi Perú.

Imaxínade que tedes a vosa tranquila vida resolta. Con tres fillas entre os dez e os catorce anos e decidides que en Nadal ides coller un avión e ir pasar esas datas tan entrañables cos máis pobres. Sen dúbida uns toliños. Para que nos fixeramos unha idea da

loucura desta familia gravaron un vídeo no que se ve dende o momento no que lle deron a noticia ás súas fillas ata o momento do regreso. Imaxínade a cara de desesperación das tres mozas comezando a idade do pavo e pensando en renunciar a unhas festas de Nadal convencionais. Imaxínade as incomodidades e as experiencias vividas alí. E imaxínade as bágoas dos nosos amigos collendo o transporte para o regreso.

Este Nadal que pasou tamén foron. Coido que hai xente que Deus pon no noso camiño para que nos fagamos preguntas. Que tal che foi no Nadal?

1

3

2

4

A peneira

1

Xarmenta do Bierzo celebra os premios en defensa da lingua. O 2007 foi para a Academia Galega no centenario. O presidente, Xosé Ramón **BARREIRO**, que se despide, defendeu o galego estremeiro, coa valentía de sempre o 6 de setembro, en Celanova, diante de Feijoo. Alí volveu resoar o berro de Curros "a igrexa fría": "Que tempos!", e as denuncias contra a prepotencia que quere matar o espírito do pobo, arrequeitado polos valedores daquel berce, Celso Emilio e Méndez Ferrín, o seu posíbel sucesor.

2

Fernández del Riego **CUMPRIU** 97 anos, no "Ano do Libro", o que revolucionou a Academia Galega. O paridor de tantas publicacións foi Ánxel Casal, en 1931, o que o levou á editorial Nós. Seoane, do que celebramos o centenario, inmortalizounos. Don Paco é o segundo á esquerda. Vén de xubilarse na Biblioteca Penzol, que garda a nosa escrita, despois de 46 anos de traballo calado, decisivo para o destino do país. Francisco Domínguez é o novo director deste centro de documentación.

3

O ANO DO FADO

é a oportunidade para coñecernos máis, á través da canción popular. Hai entre nós 20.427 portugueses. Mesmo por internet. A www.revistaiberica.com, transporta ao templo do fado, a Taverna do Embuçado, na Alfama de Lisboa. Na foto, Amalia Rodrigues, a fadista máis senlleira. Hai outros camiños para coñecer a creación feminina, coma a teoloxía de Teresa Martinho Toldy, en 'Dizer Deus-Imagens e Linguagens. Os textos da fe na lectura das mulleres'.

4

O centenario de Gonzalo **TORRENTE BALLESTER**, no seu Ferrol, vai achegar un congreso e unha exposición sobre a súa obra e vida, salientando a súa comunión co mar, que principia o 27, en A Coruña e percorrerá Santiago, Nigrán... Na foto, unha secuencia da serie 'Os gozos e as sombras'. En marzo, cúmprense 10 anos do pasamento do alcalde de Soutomaior, e 15 de Maruxa Maio. Sen esquecer o centenario de Miguel Hernández e 50 da morte de Albert Camus.

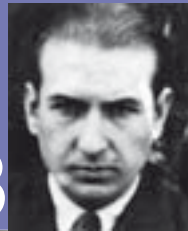
5

6

8

7

Alfonso Blanco Torrado

5

Leo Sanmartín é un crego obreiro e misionero no Perú. Edita un **CALENDARIO** en Sarria remarcando a "Misa de saúde". Cultivador da agricultura biodinámica e ecolóxica, coñece as fases da lúa e o influxo na terra, para a sementeira das "plantas nosas de cada día", podas e plantas medicinais. Os babilonios crearon a semana de 7 días, que os romanos nomearon: Sol, Lúa, etc. Para os xudeus, Brasil, Portugal, USA e Reino Unido comeza en domingo, para nós, o luns. O primeiro calendario romano tiña 10 meses, de marzo a decembro. Ata o século II antes de Cristo, o tempo sen encadrar era xaneiro e febreiro

6

A ONU proclama o ano do **ACHEGAMENTO das CULTURAS**, a prol da paz, dende o diálogo e comunicación, coma no Centro Cultural Islámico en Canadelo Alto de Vigo, onde rezan a cotío. Cunha poboación en continuo crecemento, actualmente de 2.000 musulmáns. Mentres en Arteixo, 300 cidadáns desta crenza urxen unha nova mezquita. En Galicia, hai 17 para 5000 musulmáns. O Centro pola Paz de Herbón e o Foro 2010 sobre a cultura de paz, que auspicia o Seminario Galego de Educación para a Paz van ser outros fitos.

7

A rota máis andada, no 2010, vai ser **O CAMINO**, o filme que escribe e dirixe Emilio Estévez, e que protagoniza o seu pai Martin Sheen (1940), de nai irlandesa e pai galego. Defíneo coma a viaxe ao interior, no que non importa se se é católico ou non: "o camiño de cadaquén debe ser algo persoal". Comprometido arreo coa xustiza, principiou nun movemento obreiro católico. Manolo Rivas retratouno en Episodios Galegos (Xerais 09). Cando tamén está a rodarse o filme de animación O Apóstolo de Fernando Cortizo.

8

No ano do Cometa Halley, hai 100 anos, naceu Ricardo **CARBALLO CALERO**, pioneiro na investigación da nosa lingua. Autor da primeira novela galega da posguerra (1950): 'A xente da Barreira', foi o primeiro catedrático de galego na Universidade. A súa 'Historia da Literatura Galega', foi fundamental para os estudos posteriores. Un dos animadores para a creación na posguerra, cimentando tamén o corpo de Galaxia. Así, 'Nimbos' de Díaz Castro, un dos seus libros de cabeceira, moitos anos.

☼ 27891 CERO (Lugo)
Teléf.: 982 - 55 78 41 - Fax 982 - 55 78 04
e-mail: sargadelos@sargadelos.com

☼ O CASTRO DE SAMOEDO
15168 SADA (A Coruña)
Teléf.: 981 - 02 09 37/62 02 00
Fax: 981 - 62 38 04
e-mail: ocastro@sargadelos.com

☼ Rúa Nova, 16
15705 SANTIAGO DE COMPOSTELA
Teléf.: 981 - 58 19 05 - Fax 981 - 58 58 88
e-mail: galeriasantiago@sargadelos.com

☼ Rebl, 56
15003 A CORUÑA
Teléf.: 981 - 22 26 04 - Fax 981 - 22 26 04
e-mail: galeriacoruna@sargadelos.com

☼ Provença, 274 - 276
08008 BARCELONA
Teléf.: 93 - 215 03 68 - Fax 93 - 215 01 79
e-mail: galeriabarcelona@sargadelos.com

☼ Zurbano, 46
28010 MADRID
Teléf.: 91 - 310 48 30 - Fax 91 - 310 48 30
e-mail: galeriamadrid@sargadelos.com

 GALERIAS
SARGADELOS

☼ Habana, 12
32003 OURENSE
Teléf.: 988 - 37 09 26 - Fax 988 - 37 09 28

☼ Rubalcava, 30 - 32
15402 FERROL
Teléf.: 981 - 35 37 14 - Fax 981 - 35 37 16
e-mail: ferrol@sargadelos.com

☼ Pza. Sto. Domingo
27001 LUGO
Teléf.: 982 - 22 78 04 - Fax 982 - 24 49 13
e-mail: sargadeloslugo@terra.es

☼ Urzáiz, 17
36201 VIGO
Teléf.: 986 - 22 00 50 - Fax 986 - 22 04 74
e-mail: info@galeriasargadelos.com

☼ Oliva, 24
36001 PONTEVEDRA
Teléf.: 986 - 85 25 84 - Fax 986 - 85 79 18

☼ Pza. de España, 2
27400 MONFORTE DE LEMOS
Teléf.: 982 - 40 26 57 - Fax 982 - 41 60 33
curgal@curgal.com

☼ Conde de Fenosa, 38
32300 O BARCO DE VALDEORRAS
Teléf.: 988 - 32 05 86

☼ Rúa Castelao, 52
36980 O GROVE
Teléf.: 986 - 73 09 68 - Fax 986 - 73 23 34
espirolde@yahoo.com

☼ Calvo Sotelo, 8
36580 A ESTRADA
Teléf.: 986 - 57 52 46 - Fax 986 - 57 02 94
sargadelos@astrada.com

Horizonte Universal

Eduard Schillebeeckx: Escolma Urxente

Pouco antes do Nadal faleceu, en Nimega (Holanda), un dos teólogos máis grandes que produciu o século XX. Tiña 95 anos. E era dominico.

Eduard Schillebeeckx ousou pensar en por si. Foi un gran crente, un mestre e un pensador serio e fecundo. Era parte da gran xeración de pensadores que deron unha nova orientación ao cristianismo no século XX: H. Urs von Balthasar, Karl Barth, Dietrich Bonhoeffer, Rudolf Bultmann, M. D. Chenu, Yves Congar, Henri de Lubac, Karl Rahner, Paul Tillich, entre outros. Estes son retrincos do seu pensar.

“Os tres: Deus, Xesucristo, a Humanidade son un, no sentido de que nunca poden ser postos en relación de antagonismo nin de rivalidade”

“As persoas crentes ven na historia da liberación humana o rostro de Deus. As persoas non crentes non o ven; pero no nivel da liberación humana (o material da revelación de Deus) cabe que sobre este proceso falen tanto crentes coma non crentes unha lingua común. Daquela, o decisivo non é o expreso recoñecemento ou a negación de Deus, senón a resposta á pregunta: que lado elixes na loita entre o ben e o mal, entre os opresores e os oprimidos?”

“Xesús arranca aos pobres do desprezo de si mesmos por seren discriminados; Xesús devólvelles a súa dignidade de persoas, fillas de Deus. Unha persoa humillada, desprezada, segregada, a quen alguén lle dá a benvida e o acolle e bebe con ela un vaso de viño, queda restablecida na súa humanidade, séntese por fin aceptada e pode de novo sorrir. Velaí como as persoas pobres e desprezadas son redimidas e liberadas por Xesús”

“Globalmente pode dicirse que, de acordo con Xesús, o seu Deus é un Deus que non se deixa acaparar por unha casta de xentes pías e virtuosas, que saben de si mesmas “que non son coma ese publicano e pecador” e están seguras de que se lles pagará en proporción á súa fiel observancia da lei. Non, todas as parábolas desterran semellante concepción de Deus. Xesús amosa que Deus está do lado dos que foron deixados de lado pola “comunidade benpensante”...Por iso quen se opón a calquera forma de discriminación ten ao Deus de Xesús da súa parte”

O Peto do Santo Antón

Rubén Aramburu

Tiven que atravesar quilómetros de autopista acompañado da neve nos primeiros días do ano. É certo que a neve resulta para moitos algo máxico e fermoso. Pero que ten que vivir baixo dela días e días ben sabe que non é tan agradable. A paisaxe branquexada e xeadada fíxome pensar neste mundo polo que ando. Na mañanciña de epifanía paseo pola cidade e tropezo con zombis, auténticos mortos viventes, moi mozos, cos ollos esvaecidos nun vermello infernal. Tras deles un rastro de violencia: vidros rotos, lixo espaxado, vómitos, contedores envorcados. Folerpas de neve asasina nos focinhos e no sangue. Certo que unha gran capa de xeo cobre o deserto e os páramos de formigón que son as urbes.

Penso tamén no mundo globalizado onde os banqueiros foron xogar ao casino cos cartos de todos e perderon. Os gobernos inxectaron miles de millóns de cartos públicos neses bancos que volveron ao casino e repartiron beneficios entre os seus accionistas, mentres millóns de persoas morren de fame pola suba do prezo dos alimentos, pola falta de auga potable. Nun negocio que hai en Vigo, pódense mercar botellas de auga mineral que custan mais de 50 euros...e teñen demanda! En Munich celebran unha Feira de Millonarios: podes mercar un teléfono móbil por 178.000 euros, ou unha almofada adornada con que custa 300.000. O Banco Europeo aportou aos bancos mais de 500 mil millóns de euros, segundo a FAO bastaría o 40% dese capital para acabar coa fame no mundo. Sabemos que moitos directivos dos bancos celebraron as inversións públicas con ceas e festas millonarias: podían seguir no gran bingo.

En silencio atraveso a Porta Santa, e rezo: oxalá sexamos porta santa para que a través de nós desapareza esta nevada nos corazóns e medre a esperanza. Que queza o sol, meu amigo, que naza de novo a profecía.

O CARRABOXO por ROBE LOIS

Entrevista Conversa con Valentina Formoso

Valentina Formoso. *Nacida na Serra de Outes. É doutora en Filoloxía Galega pola Universidade de Santiago e profesora de ensino medio. Comprometida coa lingua galega, é unha das persoas fundadoras da Coordinadora Galega de Equipos de Normalización e Dinamización Lingüística [CGENDL], da que é coordinadora xeral dende novembro do ano pasado.*

Vai garantir este decreto que o galego sexa unha lingua normal?

Tal e como está redactado este borrador, é imposible. O ensino ten que ter un papel compensatorio da desigualdade das dúas linguas, toda lexislación debe apoiar ao débil, neste caso a lingua galega, e este decreto non o fai porque está redactado coma se o galego xa fose unha lingua “normal” en Galicia e estamos bastante lonxe diso. Baixar a cota de obrigatoriedade do galego ao 33% en centros onde xa se alcanzou o 50%, ou máis por vontade do profesorado, supón un retroceso importante, e se se quere ir cara a unha “normalización” do galego non se poden dar pasos atrás. Desde a CGENDL defendemos unha educación igualitaria, tamén na aprendizaxe das dúas linguas oficiais, nas que o alumnado debe acadar unha competencia lingüística plena ao rematar o ensino obrigatorio. Polo tanto, este decreto contén unha clara discriminación cara ao galego.

Vai deter a perda de falantes?

Os falantes dunha lingua non se gañan ou se perden exclusivamente no ensino, pero este é parte fundamental dunha planificación lingüística que busque a recuperación da lingua. É imposible, nos tempos que corren, que se manteña a lingua se os falantes non teñen competencia oral e escrita na nela. Isto só o pode garantir o ensino. A lingua galega non está en igualdade de condicións co castelán e a súa presenza é practicamente nula en multitude de ámbitos da sociedade; polo tanto, é na escola onde a poden aprender. Todos os especialistas din que cun ensino de menos do 50% na lingua minorizada é imposible ga-

rantir o seu dominio. Daquela, canta menos xente sexa capaz de ter unha das competencias activas máis importantes, falar, obviamente menos falantes haberá de galego.

Débese aumentar a presenza do inglés reducindo a do galego?

A presentación dunha lexislación que quere ir na vangarda do Estado español (todo el, coas comunidades monolingües en cabeza, deficitario en coñecemento de linguas estranxeiras, nomeadamente o inglés) cun ensino trilingüe, onde aparezan ao mesmo nivel as dúas linguas oficiais e unha lingua estranxeira, é totalmente demagórico. A fórmula para a aprendizaxe de linguas estranxeiras, non oficiais na nosa comunidade, non pode estar supeditada a quitarlle horas ás linguas oficiais, nomeadamente ao galego, que é a que necesita de potenciación. Desde a Coordinadora apostamos polo fortalecemento do ensino de linguas estranxeiras pero tomando as medidas pedagóxicas necesarias e facendo unha planificación seria: reducindo a *ratio* de alumnado por aula, dotando os centros de aulas de idiomas ben equipadas, aumentando as estadias no estranxeiro para o alumnado e o profesorado, fomentando a súa práctica con lectores nativos, etc. Estas medidas deben ser dirixidas ao conxunto de todo o alumnado, posto que o dominio das linguas estranxeiras, e en particular do inglés, non pode supeditarse ao número de materias que cada centro poida impartir nesa lingua. Outro punto máis de discriminación na educación.

Que vai pasar coa educación infantil en ámbitos urbanos e periurbanos ou en rurais díglósicos?

Se pretenden que as familias “voten” sobre a lingua en que queren que se lles ensine aos fillos, e se a elección vai ser ou galego ou castelán, a resposta

Cun ensino de menos do 50% na lingua minorizada é imposible garantir o seu dominio.

Foto Xornal de Galicia

podémola saber todos antes de que se faga o escrutinio. O galego e o castelán non xogan na mesma división, é coma se lle pregunto a un alumno meu que escolla entre un dos equipos líderes da 1ª división dos que son fans (R. Madrid ou Barça) e o Outes, por exemplo.

Movémonos nun mercado lingüístico e o castelán é o que goza dos espazos

Este decreto está elaborado desde o total descoñecemento da realidade e funcionamento dos centros educativos e desde unhas bases políticas e demagóxicas. Parece que familias e alumnado teñen moito que dicir, pero o claustro do profesorado nada, non se lle vai preguntar nada. Só os consellos escolares, onde hai representación do profesorado, parece que

Se se quere ir cara a unha “normalización” do galego, non se poden dar pasos atrás.

publicitarios, é o que á poboación lle parece que é o garante da promoción social para os seus fillos. Daquela, se isto vai adiante, a educación infantil, que recolle a etapa na que os nenos e nenas desenvolven a linguaxe e fixan a súa lingua, será tanto nuns ámbitos coma nos outros, en castelán. Se ademais a elección se vai gañar por maiorías simples, aínda que haxa un 49% dos pais que opinen o contrario ca o 51% restante, só van ter liberdade de elección os segundos, a liberdade dos primeiros queda totalmente anulada. E para máis INRI as “votacións” serán cada catro anos, é dicir, que haberá pais que teñen agora os seus fillos en infantil e que ata dentro de 5 anos non terán a posibilidade de opinar...

Que cres que vai pasar nos claustros á hora de tomar a decisión de cubrir o terzo do inglés cando sexa o caso?

van ter oportunidade de falar. Aclarado isto, cando non se poida cubrir o terzo do inglés, que será na inmensa maioría dos casos, atoparémonos con situacións surrealistas: pais que teñan que “votar” polo ensino nunha ou noutra lingua e que se absteñan, daquela igual deciden o tema o 10% dos pais dun centro; profesorado que sempre dou as ciencias sociais en galego (porque era obrigatorio desde o 1995) e agora teñan que dala en castelán, cando teñan os materiais preparados en galego; materias que os pais decidan (ou teñan que decidir) dar en galego para cubrir o “cupó” e que non conten con ningún libro editado en galego; profesorado que sempre deu a materia en castelán e lle “toque” dala en galego. Os claustros están formados por profesorado que ten abondo que loitar cos problemas que ten o ensino hoxe coma para poñerse, a maiores, a elaborar

materiais propios en galego. Se non hai materias de obrigada impartición en galego, que editoriais van arriscar a publicar libros de texto de determinada materia en galego cando non hai un número certo de centros que os vaian demandar? E no caso de que o profesor/a teña que dar a materia en galego teremos a un docente falando en galego e ao alumnado en castelán e repetindo a lección nesa lingua, por suposto...

Pódese equiparar a situación do castelán e a o do inglés coa do galego e darlles o mesmo peso no ensino?

O galego é unha lingua minorizada, as outras dúas por circunstancias históricas, económicas e sociais son linguas de prestixio, que gozan dunha moi boa saúde neste momento. A sociedade sabe que é imprescindible a súa aprendizaxe, mentres que dubida da conveniencia do ensino do galego e do ensino en galego. Ademais, como xa indiquei, o inglés non é lingua oficial de Galicia. A administración ten a obriga de potenciar a lingua propia de Galicia, que se atopa ameazada e non a está cumprindo desde o momento en que se busca limitala no sistema educativo cunha norma moi regresiva. A escola debe buscar un equilibrio para a aprendizaxe das linguas, xa que na sociedade non o hai e ese equilibrio pasa por potenciar o galego no sistema educativo.

Para coñecer: andar ou ler

Clodio González Pérez

Paz e amor na soidade do Courel

A Xan de Vilar, único habitante de Vilar, que co seu museo tenta apreixar o tempo pasado.

Hai terras con engado; con engado natural que non é doado rexeitar malia que haxa outras angueiras máis urxentes. Empúrrante non se sabe que forzas estrañas e descoñecidas e, outra vez, aínda que fosen moitas, tornas de novo a perderte sen ir a ningures por empinados sendeiros e sombrizas congostras, antano camiños carreteiros. E seguirás así mentres poidas.

A última vez que estiven no Courel xa o verán daba as derradeiras boqueadas, as primeiras follas empezaban a caer e os ourizos a regañar no alto dos castiñeiros, amosando o saboroso froito que agora case non hai quen o apañe, ficando estrado polos sotos a mercé de xabarís, esquíos e ratos. As castañas foron durante séculos mantenza de ricos e de pobres, dende que caían as primeiras ata consumir as derradeiras, enferruxadas polo fume do caínzo, pero sempre reservando algunhas para repartir entre todos os da casa o primeiro de maio, “para non esmaiarse” o resto do ano. Dá mágoa ver os vellos castiñeiros convertidos en caracochas de par de aldeas abandonadas, casas derrubadas e terras ermas.

Ermida de San Roque.

Un deses lugares onde a soidade penetra ata o íntimo do sabugo dos ósos, quizais porque xa non esteamos afeitos a vivila, a escoitar o bulicio silandeiro da natureza, é o de Vilar, na parroquia de Vilamor, dende o que se enxerga ao lonxe a igrexa empolicada nun outeiro, vixía dominante de paisaxes infindas e testemuña de feridas sangrantes, como a louseira de Folgoso.

En Vilar vive unha soa persoa, Xan de Vilar, un home namorado da súa terra do Courel, que se resiste a desleixarse dela. Un deses seres singulares que nacen coa natureza e con ela queren finar. El sabe que o seu mundo agonizou e para que non o devore o esquecemento e apreixar o tempo ido, creou un museo, unha morea desordenada de obxectos imprescindibles cando naceu, que agora non son máis que trastes vellos e dentro de non moitos anos nin iso: pezas raras de coleccionistas, verbo das que etnógrafos e antropólogos tirarán raras hipóteses e insólitas conclusións.

Chégase ao lugar entre castiñeiros centenarios, coas casas confundidas

entre eles agás no inverno, que a ausencia do vizoso verdor permite albiscar a situación real de abandono. Dende o inmenso souto vaise ata un dos miradoiros máis impresionantes do val do Lor, coroado polos restos dun poboado castrexo asentado nun meandro do río de cantís case verticais, a non ser por un estreito paso.

Antes de entrar na acrópole (lugar non apto por perigoso para nenos e persoas maiores), hai unha ermida dedicada a Roque, o santo peregrino de tanta devoción entre as nosas xentes, avogoso da reuma, mal corrente nas terras de clima húmido como a nosa. É unha construción antiga, coa fronte aberta e protexida por unha reixa de madeira, para que fiten o interior os que pasan por diante sen precisar abrir a porta. O abandono tamén chegou a ela, e se seguen dentro as imaxes —a Virxe do

Carme, San Sebastián e San Roque— é por seren de escaso valor, polas que non dan nada os anticuarios: aquí un vello confesionario de banco, acolá un atril de pé para poñer o misal nos actos solemnes... Todo zumega tristura e arrecendo a ermo.

Interior da ermida de San Roque.

Un día -non puiden saber cando- chegou alguén e, como outros moitos, namorouse do lugar. Pero este quixo deixalo por escrito tal se fose un testamento, combinando o deseño simbólico coa verba clara. Unha lección de teoloxía destinada a crentes e profanos, quizais non tan ortodoxa como quixesen uns, nin tan heterodoxa para outros, pero si ateigada de amor á natureza enteira: dende o máis grande e poderoso ata o máis humilde e sinxelo, dende a lúa

e as estrelas ata o caracol, o cervo, o peixe, o moucho... Un pequeno icono con Cristo espido pero non crucificado, que non preside o ollo de Deus, pero vivía:

Cada vez que visito o Courel fago por achegarme á ermida de San Roque de Vilar, a cumprir o ritual que me impuxen voluntariamente: turro pola corda e fago que o badalo pete con forza na pequena campá. O son esténdese entón pola contorna, cabalga polos vizosos souts, se están coa flor da candeia ou cos ourizos regañados mostrando as castañas, polas terras ermas que deron moito pan ao longo dos séculos, e polos montes esgrevios cubertos de uceiras. Unha única badalada abonda para crebar o silencio e facer que o alento de esperanza volva a estas terras fermosas.

A revolta dos curas vascos pola imposición dun bispo

○ polémico monseñor.

“Que non se imponha ao pobo un bispo non desexado” (S. Cipriano, *Epist.* LVII).

“O que debe poñerse á cabeza de todos, debe ser elixido por todos” (S. León Magno, *Epist.* X).

“Que non se imponha un bispo aos que o rexeitan. Requírese o consentimento e o desexo do pobo e dos sacerdotes” (Celestino I, *Epist.* IV).

As coñecidas verbas de San Cipriano de Cartago (un bispo mártir do século IV, que tivo unha elección popular co apoio dos pobres pola súa caridade, pero que tivo a oposición de parte dos presbíteros) e dos papas que citamos na cabeceira parece que non teñen nada que ver coa praxe da xerarquía eclesiástica actual. Esta non só se nega a camiñar cara a unha democracia comunitaria, fraternal e sororal na Igrexa, senón que semella estar empeñada en facer o contrario do que desexa o pobo; xa sexan os/as leigos/as (=“ignorantes”), xa sexa o baixo clero, que conta tan pouco coma aqueles nas decisións da cúpula eclesiástica. No canto de ir cara a adiante, despois de vinte séculos de

cristianismo imos cara a atrás coma o cangrexo; é ben coñecida a involución da Igrexa nas últimas décadas, fronte á Igrexa que quixo o Concilio Vaticano II.

Isto é o que semella manifestar a postura da xerarquía ante o rexeitamento por parte da maioría do clero guipuscoano (77%!) do nomeamento do novo bispo de S. Sebastián; se Deus e o sentidíño non o remedian, entre que escribo estas liñas e sae á luz o presente número da revista: a “toma de posesión” foi/está programada para o 9 de xaneiro pasado.

O 21 de novembro pasado, o Vaticano fixo público o nomeamento de José Ignacio Munilla Aguirre como bispo de San Sebastián, en substitución de

Monseñor Uriarte, por xubilación. O 15 de decembro, 131 sacerdotes guipuscoanos (85 dos 110 párrocos, 11 dos 14 arciprestes, a maioría dos profesores do seminario e un dos vicarios) publicaron unha carta na que manifestaron a súa desconformidade co nomeamento de Munilla: “En modo algún é a persoa idónea para desenvolver o cargo de bispo e pastor da nosa diocese”, dicían alí. Eles sabían moi ben de quen se trataba, pois coñecían a súa traxectoria pastoral como sacerdote na diocese donostiarra: coadxutor e párroco en Zumárraga ata que foi nomeado bispo de Palencia en 2006; a súa traxectoria estivo -din- “profundamente marcada pola *desafección e a falla de comunión* coas liñas diocesanas”; referíndose aos bispos anteriores Setién e Uriarte, de carácter progresista e comprometido co pobo vasco. Pero expresaban alí tamén que “non

cativos. O mesmo Uriarte dixo nunha das súas últimas manifestacións que xa o seu antecesor, José María Setién, “foi mallado” por eses sectores máis integristas, e el tivera que aguantar moitas.

Rouco e Munilla *versus* Uriarte

Como se dixo desde distintas instancias, o conflito que se estaba a vivir na diocese de San Sebastián era máis amplo có enfrontamento entre *abertzales* e *españolistas*; tiña que ver, máis ben, con dous modelos de Igrexa: o conciliar e o pre-conciliar. Unha Igrexa como Pobo de Deus, na que conta todo o pobo ademais do papa, bispos e curas; fronte a unha Igrexa piramidal-patriarcal xerarcolátrica e autoritaria, hoxe representada en España pola cabeza visible, o cardeal Rouco, e Martínez Camino como a voz do seu amo, xunto con outros bispos españois, aínda que non todos.

sen un exercicio autoritario do poder, máis ao xeito do Evanxeo.

Na súa última homilía, Uriarte invitou os fregueses a pensar en que “a conversión é posible”. Non se sabe moi ben se os que tiñan que se *converter* eran eles ou o novo bispo... Pero, o certo é que ante ese rexeitamento popular tan maioritario, semella que a primeira debería ser a *conversión* do bispo, empezando por presentar a súa renuncia á diocese de San Sebastián, e seguir en Palencia. Non é habitual, pero non sería a única excepción. Así o fixo no ano pasado un cura ultraconservador (Gerhard-María Wagner), cando foi nomeado por Bieito XVI bispo auxiliar de Linz (Austria), ante as protestas dos cristiáns desa diocese; a petición foi aceptada polo papa tres meses despois. Claro que alí naceu hai anos *Somos Igrexa* por un tema semellante; centos de miles asinaron o documento fundacional, e aquí... somos só uns centos os que andamos nesa Igrexa de *Redes Cristiás*, cualificada por moitos como cismática, e aínda nos custa xuntarnos para calquera cousa.

Pedían un bispo coma Uriarte: aberto, participativo e plural

se tivo en conta nin se respectou o sentir da nosa Igrexa diocesana e os seus organismos pastorais”. Eles pedían un bispo cun perfil determinado para dar continuidade á liña mantida por Uriarte: unha Igrexa aberta, participativa e plural, tolerante pero comprometida co seu pobo, na liña do Concilio Vaticano II.

De contado comezaron os ataques contra estes curas, tachándoos de “nacionalistas”; “separatistas” e “simpatizantes de ETA”; e mesmo cualificando tamén o bispo dimisionario, Juan-María Uriarte, de parecidos cualifi-

Bieito XVI e o Vaticano, recollendo en exclusiva a proposta de Rouco, decidiron impor un bispo de corte moi tradicionalista e conservador na liña oposta ao anterior. Rouco e Bieito XVI saben moi ben o que queren e impuxeron unha vez máis os seus criterios: auxe dos movementos católicos máis tradicionais (Kikos, Comunión e Liberación, Opus Dei...), perdón papal aos excomulgados lefebvrianos, acollida ao colectivo anglicano máis conservador... fronte ao rexeitamento dos teólogos progresistas e as comunidades que buscan unha igrexa

Hermida de Santa Bárbara, Urretxu (Guipuzcoa)

O noso taboleiro

FESTA DO LUME

Sábado, 6 de febreiro de 2010

Pazo de Galegos

9:30 Acollida.

10:00 Asemblea xeral ordinaria da Asociación Irimia.

- 1.- Lectura e aprobación, se procede, da acta da asemblea anterior.
- 2.- Renovación da xunta directiva.
- 3.- Estado de contas e proposta para o 2009.
- 4.- Informe das distintas actividades.
- 5.- Rogos e preguntas.

12:00 Relatorio a cargo de MANOLO REGAL LEDO:
Facede isto en memoria de min. Implicacións e consecuencias dunha celebración actual da eucaristía.

14:00 Xantar compartido.

16:00 Celebración da Candeloria.

18:00 Remate.

REVISTA QUINCENAL DE PRENSA GALEGA

IRIMIA

**O decreto
da Galicia
acomplexada**

XUNTA DE GALICIA

PRESIDENCIA

Secretaría Xeral de Política Lingüística

EDITA: Asociación A. IRIMIA

FEITO EN PAPEL RECICLADO

MESA DE REDACCIÓN: Daniel López Munoz, Luís Gómez Aldegunde, Pedro Pedrouzo Devesa, Rubén Rivas Vidal, Lidia Campos Chan, Manolo G. Turnes, Lines Salgado Iglesias, José Antonio Martínez. Tlf. 986 10 49 45.

COLABORADORES: Xosé Chao Rego, Victorino Pérez Prieto, Xosé Antón Miguélez, Manolo Regal, Alfonso Blanco Torrado, Xosé Lois Vilar, Marta Sopena, Gumersindo Campaña, Tareixa Ledo, Moisés Lozano, Clodio González Pérez, Antón Martínez Aneiros, Sara Paz Quiñones, Manuel Pérez Blanco, Xabier Blanco, Bernardo García Cendán, Valentina Formoso Gosende, Celia Castro Ojea, Xerardo Castedo Valbuena, Engracia Vidal, Francisco Xabier Martínez Prieto, Fernando Veiga, Antonio Pinto Antón, Bea Cedrón Vilar, Mariano Guizán Sánchez, Carmen Soto, Rubén Aramburu, Carme Soto, Marisa Vidal e Xan Guillén.

CORRECCIÓN LINGÜÍSTICA: Lidia Campos Chan, Luís Aldegunde.

SUBSCRICIÓN: Apdo. 980 - 15705 Santiago de Compostela. Telf.: 655 028 253

SUBSCRICIÓN: ordinaria: 24 Euros. de Apoio: 36 Euros. **Correo electrónico** - irimia@wanadoo.es

CONTA: Caixa Galicia, CC/2091-0349-45-3040005822 - Urbana, nº 8 - Santiago / BBVA 0182-0267-15-0207905484

DEPÓSITO LEGAL: C-1417-81 **TIRADA:** 1.300 exemplares

DESEÑO E MAQUETACIÓN: Ninfa, Riveiro, Martínez

IMPRIME: Artes Gráficas LITONOR S.A.L.

DISTRIBÚE: IMPACTA

EDICIÓN ELECTRÓNICA: <http://www.vieiros.com/canaís/26/canal-irimia>

Boa Nova

A PALABRA

DOMINGO 24 DE XANEIRO. 3º DOMINGO DO TEMPO ORDINARIO

Lc 4, 14-21

Coa forza do Espírito Santo, Xesús voltou a Galilea, e a súa sona estendeuse por toda a redonda. Ensinaba nas sinagogas, e todo o mundo dicía moito ben del. Chegou a Nazaret, onde se criara, e o sábado entrou, como estaba afeito, na sinagoga. Ergueuse para facer a lectura, e déronlle o libro do profeta Isaías. Abriuno e atopou unha pasaxe que dicía: “O espírito do Señor está sobre min porque El foi quen me unxiu para proclamarlle a Boa Nova aos pobres. Mandoume para lles anunciar a liberación aos secuestrados e a vista aos cegos, para lles dar liberdade aos asoballados, e proclamar o ano de graza do Señor”. Pechando o libro, devolveullo ao encargado, e sentou. Todos os ollos da sinagoga enteira estaban fixos nel. Logo empezoulles a dicir: “Hoxe cúmprese diante de vós esta pasaxe da Escritura”.

A CLAVE

O ciclo C do ano litúrxico segue fundamentalmente o evanxeo de Lucas. Escrito despois do ano 80, o autor, que coñece e usa o evanxeo de Marcos, introduce materiais propios e incide en aspectos diferentes aos outros sinópticos. Con esta pasaxe, o evanxalista inicia a segunda parte da obra, na que Xesús comeza a súa vida pública, sendo o único que a sitúa en Galilea. Como sinala Pagola, antes de comezar o relato evanxélico, Lucas quere presentar dun xeito claro o programa de Xesús que a continuación irá desenvolvendo ao longo do Evanxeo. Así, o texto escolleito de Isaías, que en todo o Novo Testamento é o único lugar onde aparece explicitamente citado, presenta condensado os eixes fundamentais da práctica do Reino que está a anunciar. Lucas insiste no carácter profético de Xesús e subliña a importancia da acción do Espírito en Xesús, que é quen o unxe e quen lle dá a forza á súa actuación.

A misión de Xesús está orientada aos que máis sofren. Este é o verdadeiro ano de graza do Señor. Se xa o texto de Isaías era dabondo explícito, Lucas acentúa o seu carácter liberador ao suprimir “*curar aos de corazón destrozado*” (Is 61, 1b) e engadir o de “*dar liberdade aos asoballados*” (reformulando o escrito en Is 58,6). Pobres, cautivos, cegos e oprimidos pasan a ocupar a centralidade da mensaxe, predicación, preocupación e acción de Xesús. Non pode haber contradición entre a mensaxe e o actuar do cristián, a realización do Reino consiste na posta en práctica do que Isaías proclamaba. E non supón un desexo ou un programa de boas intencións: Xesús insiste que é hoxe cando se cumpre o anunciado, o Reino que anuncia non é unha esperanza escatolóxica senón que é unha realidade que xa se está a vivir.

José A. Martínez

O ECO

Xa estamos no 2010. Un novo ano comeza e con el chegaron novamente os bos propósitos cos que moitos acompañamos as últimas badaladas do ano que acabou. Posiblemente cando esta revista chegue aos nosos fogares moitas destas pequenas esperanzas xa caducaran e as teñamos metidas dentro dun caixón, agardando a setembro ou ao próximo xaneiro para volver rachar a monotonía das nosas vidas con pequenos e grandes desafíos persoais: estudar o que sempre quixen, deixar de fumar, facer ese pouco de exercicio tan necesario, etc. Estamos a comezar un ano xubilar. De querermos vivir no espírito de verdadeiro xubileo, cómpre que o fagamos, porque o próximo será no 2021.

Falando da lingua Onde dixeran digo...

Lidia e Valentina

Nesta ocasión a lingua é cortesía de Luis Aldegunde. Díficil de mellorar. Graciñas por facernos o traballo.

Poderíase escribir un documento a dúas columnas co que sostíña o actual responsable da política lingüística galega hai dous anos e co que defende hoxe. A Xunta de Galicia publicou un volume titulado *A planificación lingüística nos centros educativos* do que Anxo Lorenzo é coautor e que pretendía ser unha guía para os centros. Nel asegurábase que o ámbito educativo era unha “institución clave nos procesos de produción e reprodución dos grupos lingüísticos”. Agora, obviando a alta porcentaxe de rapaces e rapazas que ao remataren os seus estudos se declaran incapaces de se expresaren en galego, di que vai “mover o foco da atención da acción positiva cara ó resto de espazos de uso que hai na sociedade galega”. Hai dous anos, para unha “planificación lingüística coherente e eficaz” facíase necesario contar con “materiais prácticos e de referencia”; agora, non im-

porta que non haxa nin libros de texto segundo que materias consideremos. Para Anxo Lorenzo, hai dous anos o galego era “unha lingua que carece dese mesmo prestixio [respecto ao castelán] e o “contacto entre linguas sempre implica unha situación de desequilibrio na que un dos grupos lingüísticos é dominante e o outro ou outros están dominados”. Agora di que o “equilibrio está asegurado” e, polo tanto, atenderanse outras cousas. Hai dous anos asumía que “unha lingua que non se transmite ten poucas posibilidades de sobrevivir nun prazo medio e longo de tempo” e que chamaba a “incidir nos beneficios do plurilingüismo social e da aprendizaxe de dúas variedades desde o inicio no proceso socializador”. Porén agora, co seu decreto, moitos nenos e nenas van recibir toda a educación infantil en castelán. Hai dous anos alertaba dos “pobres resultados que se estaban a acadar na aplicación do Decreto de 1995; agora, en cambio, invoca o espírito dese mesmo decreto e fai outro aínda máis regresivo. Hai dous anos dicía que o anterior decreto marcaba “unhas liñas básicas comúns, que

son os mínimos sinalados”. Agora, reducindo un 20% o que daquela eran mínimos, pretende conseguir os mesmos resultados. E así poderíamos seguir frase por frase. A conclusión é que se agora Feijóo se propuxese normalizar o trampitán, ese idioma inventado polo ourensán Juan de la Coba no século XIX, Anxo Lorenzo faría un decreto no que razoaría as bondades de reducir o galego a un 1% e das oportunidades que ofrece o ensino en trampitán. Unha cousa é segura: el é perfectamente consciente do dano que este decreto lle vai facer á lingua. A que se deberá entón esta capacidade adaptativa?

O Fachineiro da lingua

Feliz dano novo

Hai tempo, nun dos seus artigos, Manolo Rivas descartaba a maldade na deriva do goberno de Feijoo contra o galego. Creo que se equivocou á vista do borrador do decreto para o uso do galego no ensino. Tamén se trabucan os que pensan que deron satisfacción a grupos extremistas contrarios á lingua: non hai tal. O goberno galego é así e deuse satisfacción a si mesmo. Este atentado contra a lingua que presentaron ás 9 noite o día 30 non só foi nocturno, premeditado e aleivoso senón que marcará o comezo de anos escuros para a nosa lingua e un supón un retroceso quizais definitivo. O meirande peso da represión vaine levar a educación infantil, xusto cando os nenos e nenas se inician na lingua. Eliminadas as galescolas, será a maioría dos pais a que decida a lingua da docencia. Non fai falta ser sociolingüista para saber o que vai pasar en todos os colexios urbanos e vilegos e nos rurais que non sexan quen de

superaren a diglosia. Na presentación do borrador perpetrouse un durísimo golpe ao futuro da lingua e, polo tanto, ao de todos e todas nós como grupo diferenciado que forma parte do mundo. Fíxoo público un presidente disposto a acelerar o linguicidio sen palpabrexar e ante un conselleiro de educación que falou menos ca unha pescada conxelada e que descoñece totalmente a situación da lingua e mais o sistema educativo que ten que dirixir. Dividir o ensino en tres terzos (galego, castelán e inglés) supón asumir o despropósito de que estas linguas partan dunha mesma situación. Ninguén que queira ver a realidade na que se atopa o galego podería ler este borrador sen levar as máns á cabeza. Quizais nos Estados Unidos, Reino Unido, Australia e demais países de fala inglesa poñan un terzo de galego nos seus sistemas educativos. Debe ser a esperanza que nos queda.

A.Q.